DE GEI VRBANI VTILITATE IN FEBRIBVS INTERMITTENTIBVS, EIVSQVE VI ANTISEPTICA,

NEC NON

DE CAVSSIS

PRAEFRACTARVM INTERMITTENTIVM

AD

VIIRVM CLARISS.

IO. CHRIST. GOTTL.

ACKERMANN

MED. PROF. ALTORFIENSEM.

AVCTORE

RVDOLPHO BVCHHAVE, D.

MED. HAVNIENSI.

MARBVRGI,

IN NOVA OFFICINA LIBRARIA ACADEMICA

1786.

3 4

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30793221

Quantum mihi a multis abhinc annis febrifugum, & ſimnl in terris borealibus inquilinum, indagare pharmacum aurae fuit cordique, tantum, hoc reperto, in id ſummo anniſus ſum ſtudio, ut illud in generis humani, inprimis vero pauperum, commodum ubivis propalarem. Etenim non ipſe modo in pericula, quo certior fieret res, maximopere animum intendi, verum etiam cum in ſcriptis, tum in literis, aſſiduis omnes noſtrae artis amantes meis ſolicitavi rogationibus, quo de pharmaci noſtri variis in morbis uſu & utilitate apud omnes conſtaret. Attamen deſiderio & rotis praeter exſpectationem nequaquam reſpondere omnium pene medentium animi a). Plurimi vi-

a) D. E. G. BALDINGER, neues Magazin für Aerzte. B. 8. St. 2. S. 153. u. f. — Cum nullum D. ACKERMANNO prospere

taſſe remedium ſunt viſi, quia indigenum, & exteris comparatu facilius; alii, quia novum, & ſatis probatum; & iterum alii, quia primis excidere auſis. Facillime concedo, omne novnm, & eximiis encomiis proclamatum remedium, apud omnes medentes iuſtam excitaturum ſuſpicionem, inprimis cum tribus pene luſtris varii, etiam magni nominis, viri exſtitere, qui variis pharmacis ſummas, ſed, proh dolor! plurimam exſpectationem fruſtrantes, tribuere virtutes, & effata innumeris probavere experimentis; inde vero periculis factis ſaepe aegrotantes noxam, & medentes creduli vel ignominiam, vel ad minimum demiſſum reportarunt animum.

Commune mihi, ac multis aliis philiatris fuit naufragium, quod ideo me cautum quidem, & ad omnia nova ſnſpicioſum, fecit, attamen nondum me eo

u

ceſſerit periculum, ipſum *utilitatis* vocabulum irriſionis cuiusdam ideam lectoribu excitare, nullus non videt.

ut intertatum quid, vel aegrotis profi-
cuum, vel arti medicae commodum, re-
linquerem, adduxit. In morbis enim, quibus non valida ſatis ſunt nota medicamina, alia tentanda, in deſperatis omnia, putavi. Hanc viam ingreſſo contigit Gei virtutes indagare, eadem quoque contra tuſſim convulſivam praeſentiſſimam inveni medicinam, radicem Belladonnam b). Artis medicae inopiam hoc inprimis modo ſublevandam eſſe ſemper cogitari.

Qui fieri potuit, cum ita cogitarem, ut mendacium, quod ipſe abominares, lectoribus, qui aeque ac ipſe ego huius rei pericula facere poterant, imponerem? Communiſſime tamen deprehendi, hanc de me ſuſpicionem foviſſe quamplurimos, quanquam in prima obſervationum circa Geum editione illam lectoribus demere ſategi c). Hos inter dubitatores, qui

 ſuam

b) BALDINGER, mediciniſches Journal. 2. B. 7. St. S. 79. 80.

c) Attamen brevitati non magis quam veritati

ſuam de hac re ſententiam typis mandarunt, omnium primus caput erexit *Todius* noſter, qui ſummis laudibus, velut letheio flumine dignam), prius radicem extulit, paulo poſt deinde eam in tartarum usque arbiter hic detruſit, mox vero, mutata iterum, haud praeter ſolitum, ſententia, iam inter febrifuga benevolus ponit d). Alterum his diebus dubitatorem cognovi *Ackermannum* e), qui prolixiori praefatione morem vel conſuetudinem obſervatorum novorum diffuſe expandit, quibus omnibus haud multum fidei habere videtur, & ſua deinde paucula in medium profert experimenta, cum radice Gei iuſtituta. Cum haec occaſione Gei dicta, & directe in me vibrata ſint tela emiſſa, non poſ-

operam dedi; mallem enim me non ſcripſiſſe, quam falſa & mentita aſſeruiſſe, quibus mendentes & alliciantur de corio humano ludere, & peroſo adhoc decipiantur modo. &c. Edit. I. p. 28. Ed. 2. p. 20.

d) Sundhedsblade for 1786. no. 33. og 34.

a) BALDINGER neues Magazin l. c.

poſſum non eadem aliquali modo retorquere, ne criminis reus tacendo videar.

Sciat igitur Dn. *Ackermannus*, quod, qui ſcriptorem ſe orbi literato ſiſtit, plenam eius argumenti, de quo mentionem iniiciat, notitiam ſibi comparatam habeat, alioquin multiplicem, & difficulter reſarciendam, etiam inſontibus ſaepe inferat noxam. Hanc, quam imitarer, mihi regulam in animo ſemper impreſſi, hancque ſibi imprimerent. Sic me non laediſſet D. *Ackermannus*, quemadmodum nec ego in culpam alios ſcripto meo laedendi unquam incurri. Namque aurea illa veritas, quae prius me ad cognoſcendas Gei virtutes duxit, eadem etiam calamum, qua obſervationes depinxi, direxit, & quidem ſine ullo ad magnas laudes vel ingentia proemia habito reſpectu, ſed modo ad artis noſtrae incrementum. Credo, quae ad accurate captandas morborum hiſtorias pertinent, officia me perſpecta habere atque cognita; nec hoc

violaſſe me puto. Nunquam a remedio maiora ſperavi, nec plura videre mihi ſum viſus, quam quae fida me docuit experientia; tanta artis medendi nunquam laboravi ignorantia, quae mihi in morbi ſymptomatibus, & iurantis naturae conatibus, decernendis obſtaret; obſervatis meis impendio veritatis ornamenta addere nunquam mihi in mentem venit, cum ipſa natura ad lectum aegrorum morbi ſymptomata, horumque mutationes ita monſtraverit, ut illa neceſſitate, plura ad menſam ſcriptoriam, quam ad lectus obſervandi, nunquam preſſus fuerim; ſed ambobus in locis cogitatione & ratiocinio uſus literis ea mandavi, pro quibus, ut ſpero, poſteri, ſi non coaetanei, iuſtas mihi perſolvant gratias.

Ad haec, & multa alia, in me a D. *Ackermanno* coniecta opprobria atque iniuria, pluribus reſpondere haud operae pretium duco; ſed illa ei omnia, inconſulte & raptim congeſta, facile condono

ne

ne conviciis ineptis tempus perdatur, & lectoribus nauſea moveatur. Sermonem ſuum igitur convertat *Ackermannus* ad eos, qui ob perfidiam illam, pro veritate mendacia orbi literato obtrudendo in multorum perniciem, correctionem & caſtigationem meriti ſint. Pröoemio hoc excepto multum me ei debere confiteor ob ſinceritatem, qua ſua in publicum prodire iuſſit experimenta, etiamſi ſiniſtra & perpauca; hac enim via incedendum, ſi unquam veri & determinati remediorum effectus, in artis incrementum, patefiant, & certitudinem de huius vel alius, non ſatis experti, remedii maiori vel minori in variis morbis efficacia adipiſcamur. Ad hoc iam dudum omnes philiatros ſerio exhortatus ſum f); pauci vero omnino voto ſatisfecere, plurimique pericula, & dextra & ſiniſtra, omni ſtudio celavere. Suas ſingulares alti huius ſilentii cauſas habeant, quicunque tali modo arti

f) Obſ. circa Gei urb. virtutes. Edit. 1. p. 30. Edit. 2. p. 21.

praeſtantiſſimae ſuccurrere non ſatagunt. Nullam igitur illis debemus laudem vel gratiarum actionem, quemadmodum illi, qui, licet inexperti, aliorum operam tamen ſuſpectam reddere inique allaborant, medici nomine indigni ſunt, atroque notandi carbone. Si omnes obſervatores eadem animi ſinceritate, qua ego in ſcribendo uſus ſum, ſua conſignaſſent & propalaſſent tentamina, nullius criminis unquam accuſati eſſent, nec anſam inſontibus ignominiam, vel ſuſpicionis notam inurendi praebuiſſent.

De virtute Gei antiſeptica dubium ſuum prius in medium producit D. *Ackermannus* g). De bona radicis virtute in febribus putridis, inquit, ſe ab initio dubitaſſe, ad quod credendnm quaedam experimenta, cum carne mortua inſtituta, ei perſuaſere. In his, pergit, ſe detexiſſe, radicem Gei haud maiori pollere antiſeptica virtute, quam plurima alia vegetabilia,

g) Baldinger, neues Magazin. l. c. p. 150.

lia, quibus in febribus putridis uti, magnum fatuitatis ſignum eſſet. Quo vero modo haec fecit pericula, & quibus vegetabilium ſpeciebus uſus eſt, ne verbum quidem addidit, ſed tacito pede omnino praeteriit; quod tamen non debuit, cum radicis noſtrae in hoc caſu inertiam contra quod ego experientia ſuffultus dixi, redarguere voluerit. Capiat D. *Ackermannus* ſua tentamina ad methodum meam h), & ad eam, qua innumera exhibuit *Collinus* experimenta i), tunc depulſa omni de uſu radicis antiſeptico fatuitatis idea, veritatis ſigillo mea notata inveniat, ſibique omnem, quam hucusque de hac virtute aluit, dubitationem deleat, & in partes meas tranſcendat.

Ad innumera & laudabilia ſua, varia methodo peracta, experimenta adhibuit *Colli-*

h) Obſ. Edit. 1. p. 121. ad 131. & Edit. 2. p. 134. ad 151.

i) Arnicae in febribus & aliis morbis putridis vires. P. V. in append. p. 157.

Collinus k) rad. & flor. Arnicae, rad. Contraiervae, Valerianae, Serpentariae virg. Ipecacuanhae, Rhei, Angelicae, cort. Peruvianum, Simarubae, flor. Chamomillae, ſem. Sinapi, Camphoram; inter quae vegetabilia radicem Arnicae omnibus, inquit, palmam praeripuiſſe l), & virtutem poſſediſſe ſexies vel ſepties magis antiſepticam correctoriam, ſaltem carnium putridarum, quam cort. Peruvianus m).

Secundum mea tentamina circa corticem Peruv., rad. Gei urb., flores & radic. Arnicae liquet: Geum virtute ſua antiſeptica non Corticem modo, rerum etiam & flores & radicem Arnicae, quam tanti facit *Ackermannus*, exſuperaſſe; namque infuſum Corticis tenue tantummodo per XIII. dies, & concentratiſſimum per XVI. dies putredini carnis obſtetere, quod itidem

k) l. c.
l) Ibid. p. 63.
m) Ibid. p. 109.

itidem effecit debiliſſimum Gei infuſum, e minimis radicalibus fibris paratum, cum per XV. dier putredini carnis moram iniecerit. Potentius infuſum, e fibris nempe radicis Gei maioribus paratum, corruptionem diutius avertebat, ſe. LV. dies, quod igitur ad illa, ex floribus & radice Arnicae parata, acceſſit, quorum prius XLV, alterum LXVII. dies putedrinem averuncarunt; at potentiſſimam antiſepticam vim exercuere infuſa, e maximis rad. Gei truncis, & ex integra radice parata, quoniam & carnes a corruptionis nota immunes, & firmam conſiſtentiam cum fragrante radicis odore a die IX. Iulii in ver ſubſequens, cum eas reiecerim, ſervarunt m). Magnam hanc antiſepticitatis vim non infuſa ſolum, ubi & fixa & volatilis pars radicis conſtitutiva eſt unita, verum etiam alia experimenta, in volatili radicis principio hanc reſidere, me docuerunt. Aquas enim radicis Gei deſtillatas & concentratas, volatile radicis principium

m) Obſ. Edit. 2. p. 243.

cipium unice continentes, totidem dies, ac fortiſſimum Corticis infuſum, carnis foetori obſtetiſſe, nempe 16 dies o), & alio experimento viſae ſunt unc. 11 aquae concentratae aequali gaudere antiſeptica vi, ac pulveris eiusdem radicis unc. β, diutiusque a carne putredinem averuncare p). Si exinde concluſionem formare liceat, omnia alia vegetabilia, his tentaminibus ſubiecta, longo poſt ſe intervallo relinquit Geum.

Sed fabulam ſurdo narrare viderer, ſi propria mea experimenta, D. *Ackermanno* iam diu nota, & ab eo reiecta, in propria cauſa excitare vellem; his igitur aliena rem noſtram ſatis tuentia, addam documenta.

Cl. *Frid. Anjou* narrat, Illuſtrem *Murray* in ſuis praelectionibus noſtrae radici inſignem antiſepticam vim tribuiſſe.

o) Obſ. Edit. 2. p. 245.
p) Ibid. p. 251.

buiſſe q). Idem ille addit: Se mea repetiiſſe experimenta, & ex ſuis fideliter teſtari poſſe egregiam radicis virtutem antiſepticam r). Alio loco hanc veritatem ſibi confirmavit, ſub gummearum puta partium extricatione, longa digeſtione facta. Verba eius ſunt: „ Non poſſum „ non, quin deducam exinde validam ſa„ tis probationem antiſeptica virtutis ra„ dicis caryophyllatae, cum per totum „ illud tempus (octo hebdomades) ſub „ calida digeſtione, ne ullam quidem pu„ tredinis notam contraxiſſe aquoſum il„ lud infuſum". s).

E propria experientiae penu adhuc quaedam nova depromere obſervata mihi liceat. In ſphaceloſa partium corruptione eximiarum huius radicis decocti, externe adhibiti virtutum aliquoties teſtis fui ocu-

q) Diſſ. inaug. med. de rad. Caryophyllatae vulgaris officinalis, ſive Geo urbano *Linn.* Goettingae 1783. p. 20.

r) Ibid. p. 27. s) Ibid. p. 35. not. 39.

oculatus. Viri quinquagenarii duo, hydrope pectorali cum tumore ſcroti, femorum & crurum diu laborarunt, tandem tumore in immenſum creſcente levamen quoddam quaeſivere miſeri in tibiarum cutis ſcarificatione, quam mox inſequebantur maculae cutis gangraenoſae. Decoctum radicis Gei, quo ſaepe fomentatae ſunt tibiae, non inflammationem modo obortam penitus delevit, verum etiam ſphacelum, certo certius ſubſecuturam, omnino averruncavit, ut poſtea, novis plagis ſcarificatione inflictis, aquae exitum, & miſeris ſolamen dolorum parare, toties opus erat, absque metu novae oborientis gangraenae licuerit, ſi modo fomentum, quoties inflammatio id urſit in uſum traherem.

Praecedentibus memorabilior mihi caſus paulo poſt obvenit, quem hic loci reticere iniquum duxi, quia maximo radicis Gei antiſepticitatis documento mihi erit, quamvis plenam ſanationem mors ſuperveniens abrupit.

Foe-

Foemina ſexagenaria, debilis, permacra, pallida & cacochymica, per aliquot menſes arthritide iſchiatica, in femur dextrum verſus genu ſeſe extendente, laboravit, & tandem ob adſcitum oedematoſum tumorem totius femoris, cruris atque pedis, cum anorexia & obſtipatione ſine febre lecto affixa fuit. Initio Iunii vocatus primas purgavi vias, & poſtea pulverem rad. Gei & Gummi Guajaci aequalibus partibus mixtorum praeſcripſi, Dolores mox inde mitigati ſunt, & cruribus ſcarificatis multum aquae effluxit. Poſt octiduum iterum, de novo inſurrexit & auctus eſt dictus femoris dolor & tumor, cum adiuncto rubore in externa femoris parte, & ſymptomatibus febrilibus. Iterum ſcarificati ſunt pedes, & pulvis temperans cum rad. Jalappae & Squillae paululo dedi. Ceſſante iterum 10 Junii febre, ad pulverem rad. Gei & gum. Guajaci, adiecta radice Squillae, confugi. Epithema ex ex herb. Abſinthii, flor. Chamomillae, aliisque reſolventibus, femori

mori in immenſum expanſo, & levi ex-
terna & cutanea inflammatione affecto
applicatum. 13^{tio} poſt fomenti uſum mol-
lior eſt femoris tumor, ingentem vero
accuſat dolorem, qui, 14to mitior, ſed
15to iterum auctus mitigationem brevem
intenſa externi femoris inflammatione
atque tumore, & tibiae variis variae mag-
nitutinis veſiculis, lympha plenis, diver-
ſisque in locis cruris, etiam extra loca
ſcarificata, maculis lividis compenſavit.
Dolor nunc remiſſior, pulſus moderatior
& ſomnus hac nocte bonus. Decoctum
rad. Gei fortius epithematis loco, veſicu-
lis apertis, ad loca nigricantia calide ap-
plicare, & pulverem Gei interne copioſe
porrigere haud diu cunctatus ſum. Biduo
conſumto, 17mo, maculae lividum ſuum
cum gryſeo commutavere colorem. Ore-
xis, ſomnus, pulſus bonus. 18mo macula-
rum ſphacelatarum plurimae diſparuere;
plaga vero maior, latitudinis trium polli-
cum, initio aeque livida, lymphaque tu-
mida, in anteriori cruris parte poſita, iam
col-

collapſa, depreſſa, ſenſuque omni privata, loco lividi, caſtaneum, vel brunneum, induerat colorem, a decocto ſine dubio natum. 20mo margines dictae plagae, tumidi rubrique magis, & vicina paſcentes, ſaepius iteratam decocti applicationem popoſcere. 12mo ſeparatione emortuae partis a viva hinc inde viſa, cutim forfice praeſcidi ſine ullo aegrotantis dolore, deinde chirurgum aſſociavi, qui externis digeſtivis unguentis, aliisque encheireſibus corrupti ſeparationem procuravit ita, ut vulnus purgatum ſanationis capax fuiſſet, ni cacochymia, ſenio & virium defectui iuncta, vitam iuſto maturius abſtuliſſet.

Haec, ni omnia me fallunt, obſervata eximiam radicis Gei, cum externe tum interne adhibitae, antiſepticitatem luculenter demonſtrare putavi, ideoque eadem hic loci inſerere, quo omnibus pateſiant, nullus dubitavi, & quo ſciolos medentes, qui licet virtutis Gei anticepticae omnino

 exper-

expertes, ſaepe tamen aut conſilium m
um de Gei uſu repudiarunt, aut ad m
nimum hac in urbe tentamina turbarum
aegrorum amicos, loco radicis Gei, a m
in difficillimis caſibus praeſcriptae, a
Corticis uſum, ut infallibilem, exhortan
do, indubitatis redarguam factis. E
ſane optandum eſſet, ut plures boni ph
liatri veſtigia mea intrepide calcaren
hancque radicem ſimilibus in caſibus ulte
rius explorarent, quo haec antiſeptica vi
tus extra omnem dubitationem poneretu
& enormi copiae corticis, hucusque hui
malo profuſius oppoſitae, parceretur.

Ab eo tempore, quo alteram obſer
vationum circa radicem Gei editionem pu
blici iuris feci, in huius radicis effectu, i
febribus bilioſis, malignis & putridis ob
ſervando totus fui, nec me unquam poe
nituit laboris. Primis viis probe & ſuf
ficienter purgatis, hanc radicem ſub form
decocti vel pulveris aegris affatim porri
gere nunquam haeſitavi, namque de prae

clar

clara pharmaci prae aliis vegetabilibus reſolvente, roborante & antiſeptica vi plane convictus, nullum unquam fovi timorem, ne efficaci ſua virtute morborum tam periculoſorum victricem ſe non praeberet, & multoties egregia eius facinora laetiſſimus vidi. A pharmaco enim, quae trinam dictam ſiſtit virtutem, optima quaevis ſunt exſpectanda.

Haec dicta ſunt hac vice de inſigni radicis anticeptica vi, quam nemo expertus inficias ibit. Nunc, quae de ſuis in febre intermittente obſervatis in medium produxit D. *Ackermannus*, obiter ſunt percurrenda.

De duobus ſolummodo aegris mentionem iniicit t), qui radice Gei urbani in tertiana intermittente uſi ſunt, ancilla nempe & lignarius faber; tertio, ſutori, febrem tertianam malignam Cortice ſuppreſſit, & ad praecavendum reditum fortiſſi-

t) Baldinger, neues Magazin. l. c. p. 156.

tiſſimum decoctum de radice Gei, Arnica & foliis Trifolii fibr. aequalibus partibu paratum dedit aliquamdiu, adeoque de radicis Gei effectu in hoc caſu non iudicandum. Addit: Conſtitutionem tunc temporis epidemicam fuiſſe bilioſam; febre intermittentes omnino ſimplices; remedia praeparantia & evacuantia eſſe praemiſſa; radicis Gei rite paratae copiam ſat magnam inter tres paroxysmos adhibitam ſine ullo effectu, febrium vero alteram prius Cortici, deinde lacti, ſeptuageſies & ſepties cocto, alteram aquae Toffanae u), a circumforaneo porrectae, ceciſſe. Tandem an febris huius repugnantia conſtitutioni bilioſae imputanda, quaerit, & meam de hac re ſententiam in votis habet v).

S

u) Remedium arſenicale, de quo vide Pyl's Magazin für die gerichtliche Arzneikunde und mediciniſche Polizei. 2 B. 3 St. S. 477

v) Mirandum hercle eſt, cur tantum mihi funderet opprobrium ob duo modo tentamina ſiniſtre cedentia, cum alias hauc

Si D. *Ackermannus* meam in alteram obſervationum editionem attente perlegiſſet praefationem, exinde cognitum haberet, ſincero me animo ſemper egiſſe, cum ibi omnes radicis effectus, cum dextros tum ſiniſtros, tunc temporis mihi cognitos, propoſuerim, ſimulque methodum meam intermittentes refractarias curandi indicaverim, & exemplis, in ipſo libro allatis, illuſtraverim; atque ut vir artis peritus iudicaret ipſe caſus ſibi obvenientes ſine mea explicatione, cum antea dictis nil pene habeam addendum. Interim, ſi inde clarius rei lumen accendatur, & a me devolvam iniectam ſuſpicionis notam, non deero. Omnia igitur, quae in hac re a me peracta, inde ab inven-

magnus ei ſit febrifugorum, & ideo neque Gei uſus, quoniam, ut ipſe refert, inter trecentos aegros vix ultra unum aut duos notaverit intermittente laborantes. Gratiorem mihi ſine dubio in poſterum exhibeant animum ruralem facientes medicinam.

tionis initio in haec usque tempora, voto eius facturus ſatis breviſſime revolvam quo cum radicis diverſam efficaciam in diverſis ſubiectis, reſpectu ad eorum vitae genus, vel ad morbi ſimul praeſentis atque corporis conſtitutionem habito, tum ad methodum, cuiusvis febris ſpeciei convenientem, tum denique meam innocentiam, ei ſuſpicioſe habitam, abunde perſpiciat.

Prima, quae circa radicem Gei inſtitui, expetimenta, facta ſunt circa annum 1773, dum in Regia Academia Equeſtri Sorana medici munere ſum functus. Inter rutales populos vere & autumno numeroſiſſimae ſunt febrium intermittentium ſpecies, inprimis tertianarum, Spatio duorum annorum CXXV. curandas habui, nempe quotidianas XXIII, tertianas LXXI, quartanas XXI, & larvatas X. Vulgum vidi ad ſic dicta domeſtica, ſed ſaepe periculi plena, remedia refugium in his morbis habere; his incaſſum tentatis

meam

meam implorabat opem; excepto Cortice, nullum ſuppeditavit medicina pharmacon huic malo ſatis valens; hunc vero, ut unicum & certum morbo opponere remedium ſaepe vetuit paupertas aegroti, ſaepeque iteratus reditus febris. Arctos medicinae terminos contemplans aegre tuli, me miſeris nullas poſſe manus auxiliatrices adferre, ſed in artis contemtum eos ſine ſolamine eſſe miſſurum. Dura igitur neceſſitas varia, cum ante ab aliis, ut febrifriga, decantata, tum ex proprio ingenio inventa, & adhuc intentata, periclitari me coëgit. Inter multiplicia tentamina in Geum tandem inciderunt experimenta. Hanc ſtirpem tentandi anſam ſubminiſtravit Flora Suecica *Linnaei*, ubi auctoritate *Kalmii* x) radici Gei rivalis antifebriles tribuuntur virtutes y). Hoc pharmacon, cum ante me iam dudum

 haud

x) Reſa til Norra-America. T.II. p. 463.

y) Verba ita ſonant: Radice, loco Cort. Chinae, in febribus intermittentibus utuntur Canadenſes.

haud magna felicitate contra febres oppoſuere medici Sueci z), & deinde *Heuermannus* a), quapropter illud experiri ſupervacuum duxi. Potius mihi arriſit ei affinis radix Gei urbani de qua nullam certam tunc novi experientiam, ab aliis indicatam b), verum canonis memor, a *Linnae* c) adſtructi: „ Plantas, quae flore & „ fructu conveniunt, affinitatis vinculo „ inter ſe connexas eſſe; & has qua facul„ tates etiam inter ſe eſſe conformes, & „ ita qnidem conformes, ut a priori ef„ fectum plantae determinare quodam„ modo poſſimus“, in animum induxi tentare, annon huic plantae eadem vel maior

z) K. Vet. Acad. Handl. Vol. XVIII. p. 121.

a) Bemerk. B. 1. p. 19. 215.

b) In Mat. Med. *Linnaei* nulla fuit mentio de uſu Gei urb. in intermittentibus, in noviſſima vero editione, Lipſ. & Erlang. a. 1782. impreſſa, huius uſus video commemorationem, cui additamento obſervationes meae. a. 1781. Hafniae impreſſae indubitanter anſam dedere.

c) Amoenit. Acad. Vol. I. p. 400.

maior ineſſet virtus ac Geo rivali. A primis inde periculis factis felices & auſpicati fuere exitus omnium febrium intermittentium, & in ſummam mei admirationem nunquam defuit remedii effectus, ſed pauciſſimi populi ruſtici, qui exactam neglexere diaetam, ob recurſum febris repetitum modo exegere pharmacum. Doſis remedii itidem admodum exigua febri fugandae ſuffecit d). Ad calcem usque anni 1780, cum primam obſervationum editionem typis mandaverim dictum remedii effectum videre licuit. Hinc nullas inter octaginta, intermittente laborantes, contumaci generis febres offendas e), namque in id temporis nullae huiusmodi mihi obviam ivere; quaedem vero, remedio, etiam poſt repetita praebia, obſtantes, cortici Peruviano cedebant, cuius phaenomeni cauſam in radice, iuſto citius ſupra fornacem ſiccata, atque

d) Cf. Act. Reg. Soc. Med. Haph. Vol. I. e. 1873. p. 129.

e) Obſ. Ed. 1. p. 33. ad 81.

atque volatili parte ſpoliata, inveni, caſusque hos fideliter annotavi f). At anno 1781, cum adhuc ruri tentamina ſim proſecutus, quatuor refractariae ſeſe oſtendebant febres, guas, ut ſincero decet viro, omnes propalavi g); pulvis tamen radicis non hic ubivis optimae erat notae, neque hi aegroti robuſto populo rurali erant nati. Hafniae deinde verſanti plures quam ruri vel refractariae, vel radicem reſpuentes, mihi obviam venere intermittentes. Has pari modo minime celavi h).

Boni igitur obſervatoris officium minime neglexi, omnes caſus, cum dextros tum ſiniſtros afferendo; hinc facta & phaenomena naturae exſcribendo, nullo me dignum opprobrio eſſe iudico.

Quod

f) Obſ. Edit. 1. p. 20. not. & Ed. 2. p. 15.

g) Edit. 2. p. 91. no. 114. 115. 116. 117.

h) Ibid. Edit. 2. p. 96. no. 121. 123. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154.

Quod ad remedii noſtri in febribus intermittentibus effectum, hunc ruri fauſtiorem quam in metropoli eſſe didici. Ibi enim in univerſum aer purior, ratio vitae ſimplicior & laborioſior; compages corporis firmior; organa & adminicula, digeſtioni deſtinata in morbis operoſiora, quam in magnis civitatibus, ubi omnium rerum affluentia, deſidia, abuſus liquorum ſpirituoſorum, potuum calidorum, & veneris praematurae, domicilia humida, aër incluſus, vel miasmatum variorum foecundus, corpora enervant, debilitant, & ad cacochymiam & dyspepſiam ducunt. Ab his fontibus derivanda, cum morborum in genere tum in ſpecie febrium intermittentium, vel facilitas vel repugnantia. Apud nos, uti in aliis regionibus, ad boream ſpectantibus, intermittentium febrium, quotannis vere & autumno epidemice graſſantium, ferax eſt clima; attamen numerus earum rure longe eum exſuperat, qui in metropoli, magnisque civitatibus occurrit, quemadmo-

dum

dum illae rurales ſimplicitate, brevitate & curationis facilitate metropolitanas vincunt i).

Nunc minime puto latere cauſam, cur inter primas mei obſervationes editas nullae inveniuntur febres vel complicata vel refractariae, ſed modo ſimpliciſſimae, cum primorum tentaminum plurima in populo rurali, validis nervis & opitulante natura inſtructo, facta ſint; namque inter LXXX. intermittentes IV. tantum fuere refractariae, & hae quidem in perſonis, a ruſticana gente diſtinctis k), Hoc aliis ver-

i) Quamvis felices quasdam intermittentium curationes adduxit *Bangius* in Act. Reg. Soc. Med. Hafn. Vol. I. p. 99, in noſocomio noſtro Fridericiano Geo peractas; attamen aliarum meminit, quae & Geo & Cortici non modo reſiſtere, verum etiam inde pejores factae, immo in contunuam verſae, vel morte terminatae ſunt. Vide. ib. p. 253. 275. Univerſim mali moris ſunt omnes noſocomiorum intermittentes.

k) Vide not. praecedentem h).

verbis ita ſovat: Inter ruſticos nunquam vel raro ſpem meam fefellit medicamentum. Ad caeteros huius laborioſae gentis morbos animum convertentes, eos cito medicinae cedere videamus; plurimae enim aegritudines, vel e dyspepſia vel refrigerio primordia trahentas facile vel evacuante remedio vel diaphoretico in fugam vertuntur, & epidemici morbi, ſi incurrant, remediis, etiam inſanis ſaepe impune adhibitis, difficile profliguntur.

Si medici ruralis loco urbanorum noſtro ab initio uſi fuiſſent remedio, aeque felici, ac ego, eventu eos gaviſos iri haudquaquam dubito; omnes vero, quantum novi, inepto atque intempeſtivo *Todii* rumore perterriti eodem noſtris in provinciis abſtinuere. Inter omnes Chirurgos noſtros fauſtis ruralibus experimentis eminuere *Leibers* l), *Svenſen* m), inprimis vero *Waldſtedt* n); hisque diebus

l) Obſ. circa Geum. Edit. 2. p. 34.

m) Ibid. n) Ibid. p. 20.

bus accipio, chirurgum civitatis Sloglo-ſienſis in Siaelandia, *Geer*, innumeras & felices praeſtitiſſe intermittentium curationes, quae hoc verno tempore inter ruricolas graſſatae ſunt. Abſens praediorum adminiſtratoribus ſimplicem meam, quae imitaretur, commendavit curandi normam, quam vulgi gratia, danice conſcriptam, anno 1781. typis mandavi, quamque ſecuti ruſticis intermittentes in-fugam fauſte verterunt. In parvis Siaelandiae adiacentibus inſulis, inprimis in Moena, eſſentiam radicis Gei iam univerſale contra multas aegritudines factum remedium fama refert.

Ex contraria parte maior curandi difficultas, cum inter urbanos, tum eos, qui rure a ſimplici vivendi ratione receſſerunt. Namque organis digeſtionis enervetur totum corpus neceſſe eſt; haec vero enervatio & diſpepſiae & cacochymiae variae, quibus quamplurimi in magnis urbibus febricitantes laborant, nec non

maiori

maiori mortalitati anſam ſubminiſtrat. Biblioſas febres in metropoli quovis fere anni tempore numeroſas, rure perquam raras obſervando didici. Hanc igitur malam corporis diſpoſitionem, hominibus, qui in urbe degunt, communiſſimam, admodum praefractas reddere intermittentes, nullus non videt. Obſervationes a me hic loci captae o) dicta probare poſſunt, cum ex XXXVIII. intermittentibus fuerint XI. contumaces p). Harum IV, radici Gei omnino obſtantes q), Cortici peruviano ceſſere, & VIII, inter quas V Corticis vim eluſerunt, Radici morigerae fuere r). Talium febrium intermittentium contumaciam in omnibus magnis urbibus locum invenire haud dubitandum, atque mecum in hac re cenſentientientes habeo Cl. *Henslerum*, *Selle* s)

o) Ibid. p. 95. ad 124.
p) Vide notam modo adductam h).
q) Obſ. Edid. 2. p. 120. No. 151. ad 154.
r) Ibid. p. 113. No. 146. ad 150.
s) Ibid. p. 42. 43.

& *Bangium* t), uti ipſe quoque *Ackermannus* mecum quodammodo facit, cum confiteatur, ſic dictam ibi loci conſtitutionnm ſemper adeſſe biblioſam, inprimis dum bina ſua inſtituerat tentamina.

Collatis paucis, quae hunc in diem & rure & hac in metropoli inſtituta ſunt, experimentis, haud parva in ambobus locis oboritur differentia effectus radicis noſtrae in intermittentibus. Supra indicavi, radicis effectum inter ruſticos nunquam vel raro abfuiſſe, & ſi his eos annumerare placeat, qui licet ruri habitantes, alia tamen vivendi ratione utuntur, vix aegrorum vigeſimus efficacia pharmaci omnino deſtituatur, cum, uſui radicis iunctis reſolventibus, morbum facile exſuperat. Contra ea in metropoli biennii tempore, ab initio anni 1782. ad finem 1783, mihi ſeſe obtulere XXIX. periodicae febres urbanae, quarum XXI. intermit-

t) Acta Reg. Soc. Med. Hafn. Vol. I. p. 335. 454.

mittentium, & VIII. larvatorum genere erant. Harum VII, adeoque quaevis quarta febris medicinae obſtetit, donec iterata evacuantia vel reſolventia in uſum tracta eſſent. Haud parva felicitate uſus eſt *Weberus* u), qui occaſione foſſae cimbricae effodiendae anſam quaeſivit noſtrum tentandi remedium in intermittentibus v). Cl. huic viro, qui remedii eficaciam in hominibus plus quam CLII, intermitente

 labo-

u) *Weber* & *Kock* Diſſert. de nonnullorum febrifugorum virtute, & ſpeciatim Gei urbani radicis efficacia. Kiloni 1784. 4.

v) Huic cl. viro, cuius experimenta in intermittentibus mea longe exſuperant, ad minimum quae publici iuris feci, omnium maximum in radicis efficaciam ſtabiliendam ſtudium fuit, plurima me debere gratus agnoſco; ſuo namque hoc praeclaro facinore famam nomenque meum, quod aperte & furtive ſubruere conati ſunt quidam malevoli, ab omni accumulata me perfidiae ſuſpicione vindicavit. In magnum orbis literati diſpendium, iam perhibet fama, eum nuper mortem oppetiiſſe.

laborantibus, expertus eſt, quaelibet quin
ta febris contumax ſuit, cum LII, radici
omnino inobedientes, Cortici vel aliis
ceſſerint pharmacis; attamen etiam XV
habet, quae, Corticem eludentes, radici
morem geſſere. Auſpicatiores ſine dubio
forent hae curationes, niſi in militibus
aliisque operariis, ſpirituoſis potionibus
ſcepe abutentibus, indeque dyſpepticam
& cacochymiam cum debilitate primarum
riarum contrahentibus, eſſent facta.
Horum factorum inſcius eſſe nequit D.
Ackermannus, cum Ill. *Murray* illa in aureo
ſuo libro x) omnes enumeraverit.

Ex his modo adductis clare, ut ſpero,
perſpiciat D. *Ackermannus*, minime animo
meo vitioſo, ſed durae pauperum neceſſitati,
artisque emolumento affectato,
adſcribendam eſſe remedii noſtri inventionem,
inventique remedii affectus non fucato
nitore, in medentium vel aegrotantium
fraudem, a me obductos, verum ita
char-

x) Apparatus medicaminum. Vol. III. p. 127.

chartae eſſe mandatos, ut mihi & rure & metropoli nuda ipſam & dictitavit natura, non expunctis, quae una obvenere, caſibus ſiniſtris. Perſpectis ſimul probe atque disiunctis, quaenam natura, & quaenam pharmaca adhibita pariant, phaenomenis, aliam obſervandi normam, obſervatori neceſſariam, nondum novi, nec hoc reſpectu, ut putat D. *Ackermannus*, facile ſeduci in intermittentibus ſimpliciſſimis potui, ubi febris ſymptomata ut plurimum luce meridiana ſunt clariora.

Tandem ad explicandum me provocat D. *Ackermannus*, annon ſiniſtri ſuorum tentaminum eventus inde derivari poſſent, quod omnes intermittentes a conſtitutione bilioſa, quae apud eum per plurimos annos quaſi conſtitutionem ſtationariam ſubaluit, ſuam traherent originem; annon eundem vidi eventum, & ſub quibus circumſtantiis?

Quamvis ſupervacaneum videtur ad ea uberius reſpondere, quae ubivis in

ſcriptis meis variis obſervatiooibus aſſerui, ubi unicuique hiſtorias morborum legere, eorumque cauſas inveſtigare, liceat; attamen mea de iis, quæ hoc in caſu experientia docuit, ſenſa aperiam provocatus, Si diviſione febrium praemiſſa de contumacia earum breviſſime diſſeram. Namque de febrium intermittentium ſede, & determinati paroxyſmorum reditus cauſa, magna fuit inter auctores diſſentio, qui ad has omnes attenderunt; at ad cauſam contumaciae materialem, eiusque indolem iuſto minus attenderunt plurimi, quod tamen maximi uſus eſt in quotidiana praxi. Hanc igitur, quantum in me eſt, breviſſime eruere, atque ad praxin referre, in ſequentibus conabor.

Quod cauſa praedisponens, ſive ab epidemico miasmate, ſive aliunde in corpore nata, in nervis, vel horum origine, encephalo, haereat, iisdemque qualitatem imprimat, unicuique intermittentis ſpeciei propriam, qua, accedente cauſa

occa-

occaſionali irritante, in convulſivum vel inordinatum motum concitentur nervi, & quod occaſionalis, hunc motum febrilem determinatis temporibus atque horis excitans, quandoque ſub ſenſus cadat, externus, quandoque vero iisdem occulta ſit, nemo, qui lecta & obſervata ſua ad experientiam revocare geſtit, negare poteſt.

Sedes cauſae occaſionalis vel in primis viis, vel tantum in ſecundis, vel denique in caeteris viſceribus & glandulis, inprimis abdominalibus, quaeri poteſt.

Materies cauſae occaſionalis diverſa eſt indole, utpote in ſecundis viis mucoſa, interdum ad inflammatorium vergente lentorem, vel acri & cacochymica; in primis viis vel acri, vel872 bilioſa vel putrida & maligna, colluvie inteſtinorum mucoſa ſaepius irretita, pro cuius differentia etiam natura intermittentium febrium erit diverſa. Ad hanc igitur cauſæ

differentiam, & non ad redituum periodos, rectiſſime ordinanda ſunt genera intermittentium; namque generibus, eorundemque ſpeciebua ita ad cauſam materialem diſpoſitis, de morbi natura, adeoque de methodo curandi certiſſima, eo facilius eſt iudicium ferendum y).

Haud raro tamen harum materierum cauſalium quandoque quaedam occurrit complicatio; harum tamen una vel altera communiſſime praevalet, a qua ſumenda ſit indicatio generalis. Schema intermittentium, ad meam experientiam elaboratum, hic apponam,

I. INTERMITTENS MVCOSA.

1. *Simplex.* Epidemica, ut plurimum tertiana, ſaepius verna. — Diatheſis ſanguinis mucoſa. Primae viae purae. — Diaphoretica.

2. *Complicata.* Praecedenti ſimilis. Colluvies primarum viarum pi... tuitoſa

y) Huic methodo naturali primus facem ac... cendit cl. *Selle* in Rudimentis Pyretolo... giae methodicae.

tuitoſa, cum vermibus, vel certi generis adiuncta acritate. — Diverſis morigera pharmacis, inprimis evacuantibus & febriſugis.

Corollar. Ab impedita cutis tranſpiratione utplurimum natales ducens facili negotio in fugam vertitur.

Species prima omnium tractabiliſſima, cum diaphoreticis ſolis cedat, & rurales quamplurimos, aeris iniuriis & viciſſitudinibus expoſitos, corripiat, fundamentum poſuit notiſſimae huic populo curationis per ſudorem, vino, ſpiritu vini cum pipere, oleo terebinthinae, aliisque heroicis, quamvis ſaepe periculoſis, pharmacis provocatum, quoniam hanc depellere valeant ſpeciem.

Secunda ſpecies, ruralibus, aliisque robuſtis hominibus, aeque communis in ſingulo ſubiecto ſaepe eſſe videtur, quia natura longe diverſis in fugam vertitur pharmacis, vulgo notiſſimis; ſæpe mate-

riali cauſa mobili, evacuatione ανω vel κατω facta aufertur febris, ſæpius vero febrifugum poſtulat, cui facile cedit, raroque recurrit. Aſt ſi comes tuſſis catarrhalis febri aſſocietur, mora effectui febrifugi, adeoque febri abituræ nectitur; hinc huic ſymptomati prius medendum.

II. INTERMITTENS BILIOSA.

1. *Simplex.* Tertiana verna. — Signa colluviei bilioſæ in primis viis. — Evacuantia, deinde utplurimum febrifuga.

2. *Cnmplicatae.*

α. *Inflammatoria.* Tertiana ſimplex vel duplicata, verna. — Signa præcedentis. Diatheſis phlogiſtica. — Antiphlogiſtica, deinde evacuantica, diluentia, reſolventia, febrifuga.

β. *Putrida.* Quotidiana, quartana, haud raro tertiana, autumnalis. — Signa ſimplicis. Diatheſis putrida. Apyrexia brevis. Tranſitus in continuam. — Evacuantia,

antia, diluentia, reſolventia; mature roborantia & antiſeptica antifebrilia.

γ. *Maligna.* Tertiana, ſæpe quartana autumnalis. Signa ſimplicis. Varia ſymptomata nervoſa, periculoſa. Apyrexia brevis. — Expulſa collunie, danda in primo etiam intervallo nervina atque antiſeptica antifebrilia; alias mors in ſecundo vel tertio paroxysmo.

Coroliar. Hoc Genus pro re nata maiorem parit difficultatem, ac præcedens.— Species prima tamen quam proxime ad ſecundam primi generis accedit; hic vero ſimul bilis in primis viis præſentiam offendimus, ex amarore guſtus & linguæ flavedine cognoſcendam. Ruricolis, aliisque ſimplicem degentibus vitam, communiſſima curaiionem poſt colluviei bilioſæ remotionem facile admittit, rariſſimeque recurrit. Si diutius duret, ſuapte cauſam morbi occaſionalem pedentiam eliminant

minant vires robuſtæ naturæ, ut, lingua cum ſit pura, nulla alia, quam febrifuga, opus ſit medicina, — Iis vero, qui primarum viarum debilitate laborant, vel neglectis neceſſariis evacuationibus, iuſto diutius colluviem bilioſam retinuere, pertinacior eminet morbus, in recurſum pronior. Hoc etiam iis accidit, qui, ſudorem nimis calidis remediis inepte provocando, ſanguinem bilioſa colluvie inquinavere. Hæc febris præfracte interdum febrifugis reſiſtit pharmacis, donec omnes alvo expulſæ ſint impuritates, quod digeſtivis ſalibus, inprimis ſale ammoniaco cum addita radice Jalappæ, aliquoties quotidie alvum aperientibus, perficitur; vel, ubi ſanguis colluviei abdominalis particeps factus ſit, decocto radicis Graminis, Scorzoneræ, Taraxaci & ſtipitum Dulcamaræ, additis foliis Sennæ, & materiem reſolvere & per alvum educere ſategi, quo factol, febrifugis febrem abegi, vel, ſi hoc denegaverit febris natura, per aliquot dies uſui febrifugorum adiunxi dictarum ſtir-

ſtirpium decoctum absque Senna, & nunquam votis excidi.

Complicatarum ſpecies *inflammatoria* mixtam conſtituit febrem, ex diatheſi bilioſa atque phlogiſtica conflatam. Paroxismi iuſto diutius protracti cum ſymptomatibus phlogoſeos, ex pulſu vel doloribus cognoſcendæ, antiphlogiſticum imperant regimen. Decocto ſtirpium modo dictarum reſolventium ſimul diluta maſſa ſanguinea, atque phlogiſtica eius dispoſitione prorſus deleta, ſuapte huic ſæpenumero cedit methodo, nec ſemper febrifugum pharmacum poſcit. Lingua poſt debitas, ſi opus ſint, purgationes alvinas quamvis ſatis pura videatur, ut de alvi impuritate nulla alatur ſuſpicio, uſu febrifugorum tamen, phlogiſtica dispoſitione præſente, aperte exasperantur paroxysmi, vel in continuam tranſeunt, & confeſtim abolendam hanc indicant medicinam, donec digeſtivis, vel nitro & decocto reſolvente hæc ablata ſit diſpoſitio.

Alte-

Altera ſpecies, *putrida*, initio haud raro febrim, ſic dictam, putridam æmulatur, adeoque larvata in conſpectum prodit; quibusdam vero, quandoque VIII. diebns præterfluxis, & depoſita larva, veram, ſed malis complicatam ſymptomatibus, ſiſtit intermittentem, quæ ſæpiſſime longa, haud raro ob perverſam methodum, curatione & medentem laſſavit & ægrum, vel mala excitat ſymptomata, ut auriginem, vel in continuam tranſeat, & morte quandoque terminatur. Quandoque in āeris epidemica conſtitutione vel āere impuro, quandoque vero magis in diæta inordinata & incongrua, vel mala ſanguinis craſi hæret culpa. Communiſſimæ hæ mihi videntur cauſæ, cur urbanarum febrium moroſitas quam ruralium maior. Acre bilioſum, cum lento inteſtinorum muco coniunctum, colluviem conſtituit tenacem, tunicæ inteſtinorum villoſæ ita agglutinatam, ut longum ad ſui reſolutionem & plenam evacuationem requirat tempus. Paroxysmi ad horas

XVI.

XVI. vel XVIII. protracti velocem ſuſtinent ſanguinis motum, quo in ſecundas vias rapitur bilioſo-putrida acredo, quæ ſanguinem, humoresque inde deductos, ſubiens & febris vehementiam exaſperat, & diuturnitatem auget. Lingua, alias multum impura, quamvis poſt evacuationes nullam alvinarum foecum exhibeat notam, experientia tamen loquitur, quod tum in abditis inteſtinorum reſiduum colluviei alat morbum, tum in ſecundarum viarum penetralia translata acrimonia & craſin ſanguinis mutet, & vires peſſundet, ut optimis interdum febrifugis, etiamſi ad multas libras exhibitis, obices præſentia] moliatur ſua, & multiplices recurſus. Bene purgatis ανω & κατω primis viis, & reſolventia decocta cum fol, ſennæ & maſſam ſanguineam purificantia lenia diaphoretica in uſum diu trahenda, quo demum per omnia colatoriac orporis eiecto veneno, febrifugo, cum decocto Graminis, Taraxaci & Dulcamaræ iuncto, præfracta febris victae dare, cogatur manus. Recurſitan-

ſitanti eadem iterum opponenda ſunt reme-
dia, & per aliquod tempus reiteranda.

Species tertia, *maligna*, nunquam mi-
hi obviam venit, ideoque de radicis Gei
contra hanc efficacia nulla omnino gaudeo
experientia; attamen, ſi unquam obveni-
ret, & de radicis adhibendae bonitate mi-
hi certo conſtaret, uſum eius in hoc caſu,
quamvis dubio, minime timerem.

III. IMTERMITTENS LARVATA.

Signa alterius cuiusdam morbi, in-
termittentis typum absque pyrexia
ſervantis. — Periodus multiplex. —
Evacuantia, febrifuga.

Coroll. Nullam mihi unquam larvatae
peperere difficultatem; ingenii tractabilis
omnes, quas vidi, fuere, & minime
quandoque radicis Gei quantitati morem
geſſerunt, nunquam vel raro in recurſio-
nem pronae.

IV. INTERMITTENS CACOCHYMICA.

1. *Complicatae.*

α. *Abdominalis.* Quotidiana ve
quan

quartana, raro tertiana, chronica. — Signa obſtructionis contentorum quorundam abdominalium. Diatheſis cacochymica, mucoſa, ad inflammationem vergens. — Reſolventia fortiſſima, diuturna, deinde roborantia febrifuga.

β. *Pulmonalis.* Quotidiana ſimplex vel duplex. — Signa phthiſeos pulmonalis. Diatheſis inflammatoria. — Antiphlogiſtica ſuſpecta, ſaepe nociva..

γ. *Acrimonialis.* Quotidiana, tertiana, quartana. — Signa acrimoniae certi generis. — Remedia unicuique acredini oppoſita.

Corollar. Generis cacochymici ſpecies & ſocia intermittentium haud raro obſervatur, cum continua utplurimum adſit dyspepſia, chylus ſanguinem male paratus intrans huic videtur & acrimoniam impertiri & tenacitatem mucoſam, quae

tandem, excitata in locis obſtructis, flammatione chronica, in lentorem flammatorium degenerat. Inter mu centenas intermittentes, raro unicam ius ſpeciei mihi licuit obſervare. Ma enim hic ad naturam vivitur quam in ma nis urbibus, ubi plurima pars hoc m aegrotantium quotannis ad noſocom confugiunt, & infidum ſæpe ſolamen de reportant. Vulgus namque urbi potui ſpiritus ardentis valde deditus; tiores ſerum in veſperam coenæ & poc lis inhiant; omnes vero vitam neceſſa motus, corpori tam proficui, experte ducunt; quibus diætæ vitiis non corp modo languidum & viribus ſpoliatu verum etiam multiplices viſcerum & gla dularum abdominalium ſibi contrahu obſtructiones. His praeſentibus non ta tum incaſſum, verum in perniciem por guntur febrifuga; ſalia vero digeſtiva, m dicæ & circumſtantiis aptatæ venæſecti nes, reſolventia, etiam fortiora, ut ſulph auratum antimonii, omnem utplurimu abſolvunt paginam. Sp

Species β haud ita rara, quam deceptiva, eſt; veram namque quotidianam æmulatur, & febriſuga poſtulare videtur, quæ tamen hoc in caſu utplurimum ſunt nociva, cum cauſam, pus ulcerum pulmonalium acre, in ſecundas vias translatum, nec auferre nec mutare, ſed potius inflammationem pulmonem chronicam, & pectoris oppreſſionem augere, valeant. Mucilaginoſa, pectoralia ſquillitica, & ſi ſymptomata urgeant, parvæ venæſectiones, & veſicatoria hic febriſuga audiunt.

Species γ acredinem variam, ſyphiliticam, ſcorbuticam, impetiginoſam, cæt. habet, quæ aſſociata intermittentibus vel febris curationi obicem ponit, vel eandem excitat, & iteratis recurſionibus anſam ſubminiſtrat; at remediis unicuique acredini ſpecificis adhibitis, removetur febris, vel ad minimum febrifugis liberum in febrim dominium conceditur.

Ex allatis ſatis ſuperque patet, plurimis generum trium priorum ſpeciebus utplurimum adeſſe cauſam viſibilem occa-

ſionalem, quae ſebrim excitare, alere, & pro re nata contumacem reddere valet, & ſimul nullam quandoque ſeſe aperte manifeſtare; ſed in latebris primarum vel ſecundarum viarum reſidere, atque ſibi vel irritatione ſua, vel tranſitu in ſanguinem, præfractam reddere ægritudinem, ut ægre vel minime febrifugis cedat, quemadmodum etiam hoc ſuis tentaminibus expertus eſt D. *Ackermannus.* Excepto genere quarto cacochymico, quod ſemper refractarium eſt, biliofi generis mihi plerumque fuere intermittentes rebelles & pertinaces, inprimis complicatarum inflammatoriæ & putridæ. Ambæ hæ ſpecies, purgatis antea licet primis viis, nulloque colluviei ſigno ibi praeſente, pertinaciter tamen quandoque ſeſe ad optima gerunt febrifuga, quamdiu diatheſis, unicuique propria, in ſecundis haerens viis, non prorſus ſit delecta. Hoc in caſu non tam opus eſt catharticis, quam reſolventibus & ſaponaceis, quae miasma ſanguinis bilioſum, vel humorum lentorem ſenſim mi-

nuendo

nuendo atque auferendo, ſimul febris fomitem tollunt. Quo facto, nil ſupereſt cauſae occaſionalis, ſed praedisponens adhoc immutata permanet ſymptomata febris conſueta certo tempore renovare; dicitur tunc febris in conſuetudinem abiiſſe. Nil nunc reſtat, quam ut febrifugum motus nervorum ſupprimat, atque febri colophonem addat, quo in fugam vertatur. Experientia præeunte hanc inivi theoriam, nunquam in praxi fallentem. Febribus namque omni febrifugæ medicinæ praefracte obſtantibus, prius decocto ſolo fortiori radicis Graminis, Taraxaci z), Cichorii, Dulcamarae &c. adiecto paululo foliorum Sennae, alvi gratia aliquoties quotidie deponendae, deinde eodem abs-

z) Radices Graminis canini & Taraxaci nuperrime in periodico ſcripto, *Sundhedsblade*, impenſe laudavit *Todius*, easque, ut remedia, & Corticem & Geum exſuperantia, exaltavit; cauſam effectus ſibi dicit ignotam, quamvis facillime colligi poteſt, hanc in virtute reſolvente conſtare.

que Senna una cum febrifuga radice, vel hac ultima ſola, obviam ivi, & nunquam non victor redii. Magna vero & quotidie iterata decocti opus eſt portione, utpote menſura, & pulveris Gei uncia dimidia, vel ultra, inter paroxysmos, quae remediorum portio, aliquot dies repetita, febrim etiam contumaciſſimam huius generis devincat.

At praeter enumeratas aliae quandoque in conſpectum prodeunt intermittentes refractariae, quarum acrimoniae, febrim excitantis, genus ex ſymptomatum concurſu minime cognitum habere poſſumus, quod quam parum in morborum corporis humani acrimoniis, in quolibet dato caſu determinandis, hucusque profecimus, aperte loquitur. Diverſi eas eſſe generis, utpote acidi vel alcalini, vel alius ignoti, nullus dubitandi relinquitur locus, cum hoc etiam quotidiana plebis empiria nos edocet. Quoties non vidimus, acido Citri, ſero lactis acidi, lacte ebutyrato febrim, quandoque ad vera febrifuga

brifuga pertinaciſſimam, in fugam vertiſſe vulgam? Cuius exemplum imitantes, occaſione praefractae febris, acidum citri ſuccum, vel acetum, potui Coffeae iunctum, interdum fauſte arripuere medentes. Quoties febri huic auxilio non fuere ſalia alcalina, carbones, cineres vegetabilium, terrea, ſic dicta, abſorbentia, carnes & iura animalium, quorum quaedam apud vulgum febrifuga audiunt? Ne mentionem iniiceam de ſympatheticis & ſuperſtitioſis, quae ſtultitia invenit, remediis, quaeque in deſperatis caſibus quandoque mortalibus fuere ſaluti, quamvis eorum agendi ratio nobis ſit penitus abſcondita Hinc, ſi intimius in cauſarum occaſionalium naturam penetrare liceret, plures forſitan, quam quas noſcimus, intermittentium exſurgerent ſpecies, ſuis propriis gaudentes acrimoniis, utpote acidis, alcaleſcentibus, &c.; ſed hoc nullibi certum, cum indoles acrimoniae non ubivis eadem ſit, nec ſemper aperte ſub externos cadat ſenſus, & cum remedia, febri

 oppo-

oppſita, tum ſaepe cauſae materiali non reſpondeant, tum etiam, ſi eidem conveniant, cauſam ſolummodo occaſionalem alterando, non vero immediate praediſponentem aggrediendo, agant, febrim haud raro intactam relinquunt, ideoque nunquam non infida fuere.

Ex modo dictis videre licet, diverſam in incognitam cauſam occaſionalem quandoque febrifugis impedimentum obiicere, quo minus effectum ſibi ſolitum in cauſam praediſponentem exferere valeant, quia cauſa occaſionalis ignota aliis, cauſae, convenientibus, remediis removeri debuerit; attamen ſaepius accidit, ut alia, antehac ſic dicta, febrifuga effectu careant, quia effectus eorum cauſam praediſponentem non tangant, quae ut morbi principium conſideranda. Sic e. g. ſalia media primarum viarum colluviem quidem evertunt, ſed ad nervos non perveniunt; ſudorifera in noſtris primi generis ſpeciebus proficua, in plurimis aliorum generum noxam ſaepe inferunt, acrimonias inteſtinorum

in

in maſſam ſanguineam transferendo, cauſasque intactas relinquunt; Opiata, alias motus violenti nervorum domitores, cauſam eorundem praedisponentem haudquaquam attingunt; amaricantia vegetabilia, priſcis tam chara febrifuga, fibras ſolidorum laſſatas adſtringendo & roborando edunt virtutem, nullum vero in cauſas auferendas influxum habere videntur. Sic de caeteris.

Alia vero eſt ratio ſincerorum febrifugorum, quo Corticem peruvianum & radicem Gei urbani refero. Haec ſolum in cauſam modo praedisponentem, in nervis innatam, habent dominium. Cauſa occaſionali non penitus remota infringunt quandoque intermittentes, brevi vero recurſuras; at hac quocunque modo everſa, easdem citiſſime in fugam vertunt.

Hoc poſito fundamento videre liceat, quare univerſale inveniendi febrifugum per plurima ſecula tam magna fuit omnibus bonis difficultas, quae in eo tantum conſiſtebat, ut detegeretur remedium, ac-

caſionali cauſa remota, in nervos agendo, & cum iis ſpecialem quandam communicando virtutem, cauſam aggrederetur praedisponentem, qua deleta & vi ſua ſpoliata, nervorum contractiones ſpasmodicas, ſub paroxysmorum initium praeſentes, averterent, atque omnino reprimerent.

Si penitius illud acrimoniae genus, cuilibet intermittenti proprium, haberetur cognitum, haud longis ambagibus opus erat in febre intermittente depellenda; nam, dato praeſenti acredini contrario pharmaco, & purgata alvo, ad febrifuga, ſi neceſſitas talia exigerat, erat confugiendum, quo nervis impreſſa ad febrim excitandam diſpoſitio omnino exſtingueretur. Cum vero ſaepe remedia, acredini haud congrua, porrigantur, haec non mutata pergit iuſto diutius ſuam in nervos irritationem exſerere, febrique vel ad curſum inceptum continuandum, vel de novo reiterandum, addit incitamentum

tum, donec evacuantium pharmacorum & naturae ope e corpore eiectae acredini occaſio dematur lædendi. Hæc, meo iudicio, haud infrequens eſt contumaciæ febrilis cauſa, frequentior tamen vehiculi, acorem foventis, tenacitas & lentor, qui quandoque longinquam ad ſui attenuationem, reſolutionem & eiectionem exigit tempus. Hoc in quibusdam febribus tam vernis quam autumnalibus obtinet, & varium arguit febris demendæ obſtaculum, quod tamen in autumnalibus utplurimum maius eſt, ægriusque aufertur, ob maiorem alvi impuritatem, & bilioſam huius indolem, quæ haud raro difficulter vel tarde deletur, cum interim vis nervea peſſumdetur, inprimis convenientium remediorum neglectu, dyspepſiæ iungatur cacochymia, diuque irritatis nervis ſenſibilitas, & ad motum ſpasmodicum pronitas, in conſuetudinem tandem vertat.

Cum genus acredinis ſenſibus obſcurum haud raro curationis pariat difficultatem,

tem, & ſalia digeſtiva acredini interdum haud conveniant, neceſſe eſt, ut antea indicata reſolventia ſaponacea, cuivis acritudinis generi convenientia, praemiſſis vel additis ſimul evacuantibus, cauſam auferant materialem, & febrifuga praedisponentem. Haec theoria non niſi multiplici experientia condita diu mihi in uſu fuit, & nunquam, niſi in caſu obſtructorum viſcerum, ubi reſolventibus heroicis opus eſt, fefellit.

Haec ope demonſtrationis animo percipi poſſunt; at inter plurima alia noſtrae artis myſteria referri mereatur phaenomenon illud, haud raro obvium, quo, etſi nulla materialis cauſa videri poterit, febrim videmus Cortici obſtantem, Geo autem morigeram, & vice verſa. D. *Ackermanni* ultimus hic caſus fuit, qui repudiata radice, Cinchonae morem geſſit, quorum caſuum ipſemet quosdam obſervatione cepi, & inter obſervata adduxi a), quemadmodum etiam, quae ex contraria parte

a) Obſ. Edit. 2. p. 120. no. 151. ad 154.

parte egerunt, febres in obſervationum libellum retuli b)

An igitur nervis inhaerens cauſa praedisponens, & a febrifugis tollenda, in diverſis ſubiectis diverſa ſit & materialis? Non affirmo; namque acredines cauſae occaſionalis, ſive in primis ſive in ſecundis viis habitantes, nervos irritare, in actionem ducere, & paroxysmos provocare credere fas eſt, ſimulque virtutem ſuam non in occaſionalem cauſam, eandem vel alterando, vel corpore eliminando, exſerere febrifuga, ſed in nervos ipſos, eorundem motum ſpasmodicum & convulſivum amica & paregorica ſua vi compeſcendo & ſiſtendo. In hac re conſentientes habeo mecum magnos viros, quam etiam alio loco c) demonſtrare ſategi. Cum itaque nec ullam mutationem, nec eiectionem cuiusdam materialis procurent, neque a diverſa aut materiali cauſa dictus ortum trahit harum febrifugorum effectus.

An

b) Ibid. p. 113. no. 146. ad 150.

c) Ibid. Edit. 1. p. 18. ſq. [Edit. p. 13. ſq.

An miasma bilioſum vel putridum per ſecundas vias longe lateque diffuſum, iam vero poſt peractas alvi purgationes relictum, quicquam huc conferat? haud abſonum quibusdam in caſibus videtur. Aliorum & meis experimentis, carne mortua & putrida inſtitutis, conſtat, & Cinchonae & Geo ineſſe vim antiſepticam; attamen hoc reſpectu Geum Cinchona longe ſuperius eſſe. Quod haec pharmaca, intus ſumta, antiſcepticum non ederent effectum nil contradicit; ſic in ſecundis viis ſubdole latens bilioſo-putridum miasma, adeoque cauſam febris, una delerent. Inde vero hanc deduceretur conſequentia: In putridum miasma maiori prae Cinchona vi gaudere Geum; quod etiam praeter mea in febribus bilioſis putridis & malignis quotidiana huius efficaciae documenta, veroſimile fecit *Weberus*, qui, materiali cauſa ſublata, magnam, inquit, Geo ineſſe efficaciam in debellandis quartanis d), & cum harum febrium ſpe-

dies

d) l. c. p. 20.

cies utplurimum ſoboles ſint colluviei, biliotae, etiam ratio intelligatur, quare Cinchonâ efficaciorem in his expertus eſt radicem, quemadmodum etiam quaedam a *Bangio* memoriae relicta exempla e) hoc arguere videntur, & quotidiana praeterea docet experientia, vim eiusdem nervos roborandi illa Cinchonae eſſe maiorem. Sed iterum ex altera parte obſcura eſt illa Cinchonae actio, qua intermittentes, Gei actionem reſpuentes, quandoque facile vincit. An in alius generis tum praeſens miasma ſubigendum maius habeat Cinchona, quam Geum imperium, an vero maius in certum & incognitum nervorum ſtatum? Hic tenebrae. —

An igitur ſingulo pharmaco ſuus in nervos agendi modus? Haud ſane videtur. Ambo pharmaca, iuxta *Weberi* f), *Aniou* g), & mea obſervata, quod vires attinet, ut ovum ovo ſimillima; ambo robo-

e) Act. Reg. Soc. Med. Hafn. Vol. I. p. 297.
f) l. cit. p. 20.
g) l. cit. p. 32.

roborantibus nervinis, reſolventibus, & antiſepticis gaudent virtutibus; eorum igitur agendi modus idem erit, quamvis experientia ſuffultus *Weberus* Geum in quibusdam Cortici poſtponit h), quemadmodum ego in quibusdam Corticem Geo poſtpono. Forſitan haud longe a veritatis via deflectimus, ſi abſconditam fibrarum nervearum poſitionem, vel certum alienumque nervorum adeſſe ſtatum, ponamus, in quo cauſa conſiſtit praedisponens, & in quem corrigendum agunt febrifuga; uniusque remedii actionem, pro hoc incognito nervorum ſtatu diverſo, aliquantum uno tempore ab alterius actione, quam altero, differre.

Ita in praecedentibus cauſas febrium rimando, ſponte ſeſe obtulerunt varia genera, quae, reſpectu habito ad contumaciam ſub uſu proprie dictorum febrifugorum diverſo ſe gerunt modo; aut enim morbus ſe monſtrat tractabilem, aut rebellem, aut praefractum, aut remediorum dicto-

h) l. cit. p. 20.

dictorum impatientem; & quidem ſigillatim dantur febres intermittentes, quae & Cinchonae & Geo pari facilitate morem gerunt, aliae, quae Cinchonae, non vero Geo i), & iterum aliae, quae Geo, non vero Cinchonae obediunt k), aliae denique, quae neutro horum pharmacorum parent l), vel ſi pareant, brevi tamen recurſitant; tandemque aliae, quae febrifugis non pertinaciter modo reſiſtunt, verum etiam ſub uſu eorundem deteriorantur, vel aliena producendo ſymptomata, vel in continuas febres transeundo, immo aegritudinem morte ter-

i) Obſ. meae Edit. 2. p. 120. no. 151. ad 154. *Bang*. Art. Reg. Soc. Med. Hafn. Vol. I. p. 297. *Rance* ibid. 335. & 454. Quae ibidem a *Bangio* recitatur intermittens p. 240, Geo immorigera, ſed Cinchona curata inertiam Gei in hoc caſu non arguit, cum ante uſum Cinchonae adhibita ſunt reſolventia. *Weber* & *Kock* l. c. p. 21.

k) Obſ. Edit. 2. p. 112. no. 115. 146. ad 150. *Aaskow* ibid. p. 254. no. 2. *Calliſen* ib. p. 256. *Bang* ib. p. 257. 258. *Tode* ib. p. 259. *Weber* & *Kock* l. c. p. 20.

l) Obſ. Edit. 2. p. 93. no. 116. *Weber* & *Kock* l. c. p. 21.

minando m). Fundamentum igitur fauſtae curationis principale erit exacta harum ſpecierum cognitio. Magnum ſane hinc erit ignorantiae documentum, immo haud condonandi criminis, ſi quis, refragante licet febris natura febrifugi unam poſt alteram libram miſeris vellet obtrudere aegris. Hanc tamen methodum ſecutos eſſe etiam magni nominis medicos quandoque vidi, & exempla adduxi n).

Haec dicta ſufficiant de diviſione febrium intermittentium, earumque contumaciae cauſis, ex quibus apparet, non ſemper remedii adhibiti inertiae, ſed ſaepius abſconditae indoli febris imputandum eſſe ſiniſtrum eventum.

Quod ad Geum attinet, cum rara a medentibus hunc in diem capta experientia, tum iniuſta radicis, ob caracteris generici febris ignorantiam, multis ie caſibus applicatio, nil certi de eius in intermittentibus virtute conſtituit; ego vero, ut antea memoravi, hanc radicem maximae efficaciae ruri eſſe, minoris vero in metropoli, & in iis aegris, qui aut diaeteticam naturae ſimplicitatem ſani tranſcenderunt, aut febre,

m) *Bang*, Act. Reg. Soc. Med. Hafn. Vol. I. p. 253. 262. In ultimo horum caſuum iuſto diutius continuatus eſt in cacochymica uſus Gei.

n) Obſ. Edit. 2. No. 146. 147. 148. 154.

febre, ob conſtitutionem quamcunque epidemicam, catarrhalem, biliosam, &c. praefracteſſe gerente, laborarunt. An haec obſervatio minoris Gei quam Cinchonae febrifugae virtutis indicium ſit? penes alios erit iudicium, quos vel patriae vel artis amor, vel occaſio in noſocomiis, quod mihi negatum, periclitandi in poſterum adiceat. Cinchona etiam quandoque, immo ſaepe, in metropoli noſtra incaſſum porrigitur; immo novi varias epidemias, ubi de eius perdita virtute in his morbis multum conqueſti ſunt practici medentes; an vero Geum ſaepius eventum fruſtrat ac Cinchona, hocque in quibusdam vel omnibus epidemiis, & ſub quibus notis morbi genericis, dicant alii; nam Geum maxime mihi fuit apud omnes aegrotos uſui, & iam unicum & ſacrum in omnibus affectionibus remedium eſt, quae aut febrifuga, aut roborantia, aut antiſeptica exegerunt, ideoque, cuiusnam harum ſtirpium praevaleat in intermittentibus virtus, pro certo non mihi liceat pronunciare. *Weberus* poſt Corticem peruvianum optimum dicit Gei radicem febrifugum, & debita eam laude extollit o). In intermitE 2 tenti-

o) loc. cit. p. 19. Cum haec diſſertatio paucorum ad oculos perveniat, verba ipſius cl. viri heic loci apponere haud pigebit. — „Nullum ſane ex recenter laudatis febri- „fugis (Arſenico, Nuce vomica, Chamo-

tentibus remedium eſt, quo carere nequimus, cum illud non rure modo in quamplurimis, immo pene omnibus, infallibile repererim, adeoque maximo commodo vertatur egenis, quos ſanitatem magno emere pretio ingens pene omnium rerum penuria vetat, verum etiam cum multas devincat intermittentes praefractas, quae vim Cinchonae eluſere p), ubi antea monui; immo

„ milla, Quaſſia, Cort. Hipocaſtani) du-
„ bitanti meae exſpectationi magis ſatisfe-
„ cit, quam haec radix, etſi obſervationes
„ meae non ubique iſtis *Buchhavii* ex omni
„ parte reſpondeant. Neque ullum fuit
„ remedium, quo cum ab eius inventione,
„ (dubitanter enim ſemper noviter inven-
„ ta, aut ſaltim laudata arripio), plura &
„ accuratiora inſtituiſſem experimenta. Et
„ nunc in eo ſum poſitus, ut practicis me-
„ dicis fidem dare poſſim, rite collectam
„ atque rite ſiccatam Gei urbani radicem
„ bona eſſe & ſecuram medicinam, quae
„ poſt Corticem peruvianum optimum ſit
„ febrifugum, tam quod vires attinet, quam
„ ob abſentiam incommodorum, quibus
„ alia antifebrilia ſtipata ſunt, quae robo-
„ rantes, nervinas, antiſepticas & reſol-
„ ventas aeque ac Cortex peruvianus, etſi
„ non omnes eodem gradu, iungat virtu-
„ tes".

p) *VVeber* l. c. p. 20. Praeter propria mea allata experimenta, plura vide in Obſ. meis Edit. 1. p. 135. 138. 139. ad 143. Edit. 2. p. 254. 256. ad 259.

immo magna *Webero* in genere fuit Gei efficacia, materiali cauſa ſublata, in debellandis quartanis febribus q), etiam cum obſtructione hepatis iunctis, ubi Gei radicem multo ſecurius dedit, quam Cinchonae corticem, eamque ob cauſam, ſi in ſanandis talibus febribus animus ei fuerit poſtea corticem exhibere peruvianum, in curatione, praemiſſis praemittendis, cum Geo incepit r). Plura in poſterum detegat medentium ſolertia.

Non poſſum non dictis hic loci pauca addere, quorum mentionem in ſcriptis meis iam dudum quidem inieci, quae vero poſtea in quotidiana mihi praxi ſunt confirmata.

Efficaciſſimum mihi ſane remedium fuit Geum in quamplurimis aliis mortalium affectionibus & infirmitatibus. Egregiae eius antiſepticae virtutis in putridis & malignis febribus quotidie oculatus ſum teſtis, &, me iudice, Corticem longe exſuperat. Atoniae nervorum prae omnibus hucusque approbatis vegetabilium generibus inſigniter roborando auxilio venit. In diarrhoea, dyſenteria s), leucorrhoea, gonorrhoea minuenda, tollenda, Corticem longo poſt ſe intervallo relinquit, ut nullum certius, minorisve periculi facile invenias remedium. In

ſpas-

q) *Weber* l. c.
r) Ibid. p. 23.
s) Act. Reg. Soc. Med. Hafn. Vol. I. p. 422.

ſpasmodicis affectibus, a laxitate fibrarum natales ducentibus, in chloroſi, aliisque corporis debilitatibus, illud palmam omnibus praeripere pharmacis vidi.

Si nulla Geo in intermittentibus eſſet efficacia, haec ſola virtus, quae vim & robur nervino addit ſyſtemati, magnis in civitatibus vehementer labefactato, ſatis digna videretur, quae ad eius uſum medentes alliceret. Cum hi effectus & manifeſti & tuti, & tonica exigunt quamplurimi morbi, maxima me cepit admiratio, quod practicorum pene omnes, quantum novi, tentaminibus quibusdam, in intermittentibus factis, contenti, medicinam in aliis morbis neglexerint t). Si *Aniou*, *weber* u), *Calliſen* v), & *Ranoe* x) excipias, & noſtrum *Meza* ſeniorem, qui

t) Medicorum ſuecorum tentamina commemoravit Ill. *Murray* in Apparatu Med. Vol. III. p. 129. Hi haud magna in intermittentium curatione uſi ſunt fortuna. Hocne pharmaco inerti, an epidemiae contumaciae adſcribendum ipſi diiudicent. Quod vero ob hae ſiniſtra ulterioribus deſiſterent tentaminibus, gentis huius in omnibus, ad naturae regna pertinentibus, ingens ſolertia, atque in medicis aſſiduus labor credere vetat.

u) locis cit.

v) Act. Reg. Soc. Med. Hafn. l. modo citato.

x) Ibid. p. 334. 336. 455.

qui nuper in regia noſtra ſocietate medica haud pauca variis in morbis fauſte inſtituta tentamina recitavit, nullum ſcio, qui tonicam radicis virtvtem aliis tam multis oppoſuit infirmitatibus, quae indies frequentiores, & medentium patientiam laſſant, & animo aegrorum cum ſanitate detrudunt y). An tanta nobis adhuc ſit exoticorum remediorum captatio, quibus patres, indigenorum pertaeſi, pharmacopolia oppleruut, ut propria pluris non faceremus, quando illis aut efficacia adaequantur, aut longe anteponuntur? Anne tanta cuidam animi puſillitas, ut a conſuetis remediis & conſueta curandi methodo recedere nefas putaret? Utrum cuidam, quod alius invenit, turpitudini vertatur, remedium in uſum traxiſſe? An vero tantus nova periclitandi omnium animis inceſſerit timor, ut intacta relinquerentur omnia, quia iniqui quidam, proemio, honore, lucro, vel alia quacunque ignobili cauſa ducti, magna orbi medico obtrudere volumina, morborum curationes continentia, quae imitatoribus ſiniſtre ceſſerunt? Sua cuique ſit ſententia, ſuaque cauſa.

Si

y) Cum ex Diarii Ill. *Baldingeri* Vol. II. p. 7. videam, magnum Moguntiae uſum medentibus eſſe Gei urbani, maiores ſine dubio ſymbolas, practicam Gei hiſtoriam perficientes, enim in poſterum polliceri poſſumus.

Si medicis noſocomiorum, non nova modo pharmaca, verum etiam plura non ſatis probata, maior tentandi accederet animus, nullum arti ſuae utilius capeſſerent opus, nullumque maius inventum, nomini honorique glorioſius. Sic uniuscuiusque remedii vero uſui veritatis infallibile imprimerent ſigillum, & illam ſcientiae medicae partem, ſcientiam nempe medicaminum, luce ubivis fulgente, ad ſummum efferrent acumen. Enorme vero generi humano & arti eſt irreparabile damnum, quod horum virorum quamplurimi, ob multitudinem aegrorum, ibi loci accumulatorum, maxime vero ob privatam extra noſocomium praxin, ad certum perveniant negligentiae gradum, ſelectisque ſibi remediis, methodoque ſemel accepta, contenti, nec illa nec hanc mutent unquam, etiamſi meliora docti.

Haec dicta ſunto, ut D. *Ackermanni* voto ſatisfaciam. Plura & fauſtiora ei in votis habeo tentamina, ſi non, ut plurimi alii, paucis haud optati eventus periculis deterritus ab omni huius radicis deſiſteret uſu, quam tamen, quodcunque etiam ei omnes obiiciant dubitatores, in poſterum fore remedium, generi humano, inprimis vero omnibus pauperibus & ruricolis ſalutiferum, ab inventionis initio ſum auguratus, & iam iam auguror.

Hafniae d. 8. Iulii MDCCLXXXVI.